УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАТЕМАТИКА ЗА VII КЛАС

І. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА.

Седми клас е предпоследният клас от прогимназиалния етап на основната степен на образование.

Учебната програма по математика за VII клас се реализира в рамките на 136 учебни часа годишно (34 учебни седмици по 4 часа седмично), определени с Наредба № 6 от 2001~г.

Учебната програма по математика за VII клас е продължение на учебната програма за VI клас и съдържанието ѝ надгражда математическите знания на учениците. Тук за първи път част от знанията се изграждат аксиоматично чрез запознаване на учениците с логическата структура на теоретичните знания.

Учебното съдържание надгражда част от знанията на учениците от VI клас и е организирано по теми и определено въз основа на:

- стандартите, които учениците трябва да покрият в резултат на завършване на съответното равнище на прогимназиалния етап;
 - резултатите, които учениците трябва да постигнат след завършване на VI клас;
 - възможностите, които допуска учебният план;
- връзката на учебния предмет математика с предметите от неговата и другите културнообразователни области.

II. ПЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО МАТЕМАТИКА В VII КЛАС.

- 1. Разширяване и задълбочаване на знанията на учениците за цели изрази.
- 2. Разширяване на знанията за геометричните фигури, извеждане на техни основни свойства чрез еднакви триъгълници и формиране на умения за построяване на геометрични обекти.
- 3. Изучаване на уравнения и неравенства на базата на свойствата на числовите равенства и неравенства и теоремите за равносилност.
- 4. Създаване на представа за логическата структура на математиката и нейното аксиоматично изграждане на този етап от обучението.
- 5. Изява на логическите знания и умения и създаване на условия за формиране на математически език у учениците.
- 6. Усвояване на основните приложения на изучаваните знания, като се разширяват вътрешнопредметните връзки и се дава възможност за акценти върху приложенията им в различни области от живота.
- 7. Развиване на наблюдателност, концентрация на мисълта, услужливост на паметта и въображение.
 - 8. Обогатяване на методи на разсъждение.
 - 9. Изграждане на навици за опазване на околната среда и собственото здраве.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ (колони № 1 и № 2 от таблицата).

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ (колони № 3, № 4, № 5 и № 6 от таблицата).

III. Очакван	и резултати	IV. Учебно съдържание (теми, понятия, к	онтекст и дейности, г	междупредметни вр	ъзки) <u> </u>
Колона №1	Колона №2	Колона №3	Колона №4	Колона №5	Колона №6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма) На учениците	Възможност за между- предметни връзки
Числа. Алгебра	Стандарт 1: Извършва операции (деление и	Учениците трябва да усвоят: Тема 1. Цели изрази Ученикът: 1. знае формулите за съкратено умноже-	тьждествени	трябва да се даде възможност да: осмислят симетричността на тъждестве-	вътрешно-
	степенуване с естествен показател) с рационални изрази и тъждествени преобразувания с тях.	ние и умее да ги прилага при тъждествени преобразувания на изрази; 2. умее да разлага многочлени на множители чрез: • изнасяне на общ множител пред скоби;	изрази; тъждество; общ множител;	ността; • използват различни начини за доказване на	предметни връзки
	Очакван резултат: Умее да привежда многочлени в нормален вид и да разлага многочлени на множители.	формулите за съкратено умножение; чрез групиране; умее да използва изучените знания за: рационално пресмятане на числена стойност на израз; представяне на цели изрази във вид на произведение.		тъждества; • използват знанията за степени за представяне на едночлен като точен квадрат или куб; • се запознаят с метода "допъл- ване до точен	
Логически знания	Стандарт 1: Умее да преценява вярност и рационалност в конкретна ситуация. Очакван резултат: Умее да открива подходящи	1. умее да подбира рационален подход при тъждествени преобразувания на изрази.		квадрат". • възприемат формулите за съкратено умножение като теореми;	

Моделира- не	методи и средства при тъждествени преобразувания на изрази. Стандарт 1: Умее да оценява съдържателно получения при моделиране резултат и да го интерпретира. Стандарт 2: Предвижда в определени рамки очакван от моделирането резултат. Очакван резултат: Умее да избира и осъществява метод за преобразуване на изрази съобразно конкретна ситуация.	1. умее да съставя изрази като модел на ситуация; 2. умее да анализира получените резултати и в процеса на решаване да прави преоценка на избрания подход.		• тълкуват даден израз като модел на ситуация; • намират наймалка или найголяма стойност на някои изрази.	
Фигури и тела	Стандарт 1: Знае основните геометрични фигури (триъгълник), техните елементи и свойства. Стандарт 2: Умее да построява геометричните обекти, описани в основните построителни задачи. Очакван резултат: Умее да разпознава основните елементи на триъгълник и да ги чертае.	Тема 2. Основни геометрични фигури Ученикът: 1. знае определения на елементи на триъгълник и на понятия, свързани с тях; 2. умее да построява отсечка, равна на: • дадена отсечка; • сбор и разлика на отсечки. 3. умее да сравнява отсечки.	среда на отсечка; симетрала на отсечка; ъглополовяща на ъгъл; медиана в триъгъл- ник; ъглополовяща в триъгълник;	• използват връзките между мерните единици за ъгли и извършват действия с тях.	вътрешно- предметни връзки; бит и технологии

Функции.	Стандарт 1:	1. познава видовете ъгли,	изправен ъгъл;	• намират сбор	
Измерване	_	получени при пресичането на прави в равнината, знае твърдения, свързани с тях, и умее да ги прилага; 2. умее да сравнява ъгли.	съседни ъгли; противоположни ъгли; кръстни ъгли; съответни ъгли; прав ъгъл; остър ъгъл; тъп ъгъл; прилежащи ъгли; външен ъгъл на триъгълник;	от ъгли (вътрешни и външни) за различни многоъгълници; • параметризи- рат геометрич- ни ситуации при решаването на задачи за изчисление и доказателство.	
Логически знания	Стандарт 1: Разбира на конкретно ниво смисъла на логическите съюзи "и", "или", "ако, то". Стандарт 2: Разбира смисъла на думите определение, аксиома, теорема – признак; умее да разграничава условие от заключение на теорема. Очакван резултат: Умее да извършва доказателства на базата на логическата структура на изучената теория.	1. има представа за аксиоматично изграждане на теория; 2. умее да формулира твърдения в условна форма и да разграничава условие от заключение; 3. знае и умее да прилага признаци и свойства за успоредни прави; 4. умее да образува отрицание на твърдение; 5. да добие представа за косвен метод на доказателство.		• се запознаят с исторически сведения, свързани с темата; • си изяснят смисълът на думите твърдение, вярно твърдение, аксиома, теорема, лема, следствие.	
Елементи от вероят- ности и статистика	Стандарт 1: Умее да използва принципите за събиране и умножение на възможности при преброяване	1. умее да определя броя на геометрични обекти по даден чертеж; 2. умее да изчерпва всички възможности, които произтичат от дадена информация.		• намират брой на диагонали в многоъгълник	

	в конкретни ситуации. Очакван резултат: Умее да използва основните принципи за броене в геометрични ситуации.				
Числа. Алгебра	Стандарт 1: Умее да решава линейни уравнения, уравнения, свеждащи се до линейни, и модулни уравнения от вида $ ax+b =c$. Очакван резултат: Умее да решава уравнения, свеждащи се до посочените.	Тема 3. Уравнение Ученикът: 1. знае свойствата на числовите равенства и умее да ги прилага; 2. знае понятието уравнение и понятията, свързани с него; 3. умее да решава уравнения от вида: $ax + b = 0$; $f(x).g(x) = 0$; $ ax + b = c$ и свеждащи се до тях.	числово равенство; вярно числово равенство; уравнение; неизвестно; параметър; линейно уравнение; корен (решение) на уравнение; решаване на уравнение; модулно уравнение;	• обосновават твърдения с използване на свойствата на числовите равенства и теоремите за равносилност на уравнения; • решават линейни параметрични уравнения и да намират стойности на параметъра при определени условия за корените.	вътрешно- предметни; природни науки и екология
Логически знания	Стандарт 1: Разбира на конкретно ниво смисъла на логическите съюзи "и", "или", "акото" и на релацията еквивалентност "<=>". Стандарт 2: Умее да образува на конкретно ниво отрицание на твърдение, съдържащо логическите съюзи	1. знае теоремите за еквивалентност и ги използва при обосновки; 2. разбира смисъла на логическите съюзи "и", "или" при решаване на уравнения от вида $f(x)$. $g(x) = 0$ и $ ax + b = c$; 3. умее да образува отрицание на твърдения, свързани с темата.	еквивалентни (равносилни) уравнения;		

	"и"/"или". Очакван резултат: Умее правилно да използва логическите съюзи "и", "или", и да доказва еквивалентност на уравнения.				
Моделира- не	Стандарт 1: Умее да моделира с уравнения, свеждащи се до линейни. Стандарт 2: Умее да оценява съдържателно получен при моделирането резултат и да го интерпретира. Очакван резултат: Умее да решава приложни задачи.	1. умее да използва уравнения при моделиране на ситуации; 2. да оценява получения резултат, съобразно моделирана ситуация.		• комбинират аритметични и алгебрични при решаване на текстови задачи и да оценяват рационалността на подхода;	
Фигури и тела	Стандарт 1: Знае основните геометрични фигури и техните свойства. Стандарт 2: Умее да прилага признаците за еднаквост на триъгълници. Стандарт 3: Умее да построява геометрични обекти, описани в основните построителни задачи. Очакван резултат: 1. Умее да открива еднакви	Тема 4. Еднакви триъгълници Ученикът: 1. знае признаците за еднаквост на триъгълници; 2. умее да открива еднакви триъгълници, да доказва еднаквост на триъгълници и да създава ситуации, в които да ги прилага; 3. знае и умее да прилага свойства на: • равнобедрен триъгълник; • медиана към хипотенузата в правоъгълен триъгълник; • правоъгълен триъгълник с ъгъл 30°. 4. знае свойствата на симетрала на отсечка и ъглополовяща на ъгъл и умее да ги прилага;	еднакви триъгълници; съответни елементи;	• се запознаят със свойството на правоъгълен триъгълник с ъгъл 15°; • се запознаят с исторически сведения, свързани със задачите за построение; • използват еднакви триъгълници при обосновка на основните	вътрешно- предметни връзки; природни науки и екология

	триъгълници в различни	5. умее да извършва основните построения:			
	геометрични ситуации, да ги	• построяване на ъгъл, равен на даден			
	доказва и използва	ъгъл;			
	свойствата им.	• сбор и разлика на ъгли;			
	2. Умее да извършва основни	• построяване на права, успоредна на			
	построения.	дадена права;			
		• построяване на ъглополовяща на даден			
		ъгъл;			
		• построяване на симетрала на дадена			
		отсечка;			
		• построяване на триъгълник по две			
		страни и ъгъл между тях;			
		• построяване на триъгълник по страна и			
		два прилежащи ъгъла.			
Логически	Стандарт 1:	1. умее да разграничава ситуации, в		• проследяват	
знания	Разбира смисъла на думите	които прилага теореми признаци и		аналитико-	
	теорема свойство и теорема	теореми свойства;		синтетични	
	признак.	2. умее да формулира хипотеза и да я		разсъждения	
	Стандарт 2:	проверява.		при решаване на задачи.	
	Умее да преценява вярност в			зиди тт.	
	конкретна ситуация.				
	Очакван резултат:				
	Знае различни начини за				
	доказване на зависимости				
	между отсечки и ъгли.				
		Тема 5. Неравенства		• обосновават	вътрешно-
Числа.	Стандарт 1:	Ученикът:	числово неравенст-	твърдения с	предметни
Алгебра	Умее да решава линейни	1. знае свойствата на числовите неравенс-	BO;	използване на свойствата на	връзки;
	неравенства с едно неизвестно.	тва и умее да ги прилага;	линейно неравенст-	числовите	
	Очакван резултат:	2. знае понятието линейно неравенство с	во с едно неизвест-	неравенства и	
	Умее да решава неравенства,	едно неизвестно и понятията, свързани с	но;	теоремите за	
	, p	-, ,			

 \sim

	свеждащи се до изучените.	него;	решение на	еквивалентност
		3. умее да решава неравенства, свеждащи	неравенство;	на неравенства;
		се към линейни;	числов интервал;	• намират
		4. умее да представя решение на линейно	отворен интервал;	решения на
		неравенство с интервали и графично.	затворен интервал;	неравенства,
			строго неравенст-	удовлетворява-
			во;	щи определени
			нестрого неравенс-	условия;
			_ ^	• представят
			тво;	числов интервал
				с неравенства;
				• решават линейни
				параметрични неравенства и да
				намират
				стойности на
				параметър при
				определени
				условия за
				решението;
				• усетят
				сходствата и
				различията
				между уравне-
				ния и неравенс-
				тва с акцент
				върху разлики-
				те;
				• обвързват с
				неравенства
				думите поне, не
				повече, не по-
				малко, най-
Фигури и	Стандарт 1:	1 ouga taonamuta sa hananahatra Mayatu		много и т.н.
тела	Знае основните геометрични	1. знае теоремите за неравенства между		• прилагат изу-
10,14	_	страни и ъгли в триъгълник и умее да ги		чените свойства
	фигури и техните свойства.	прилага;		на геометрич-

	Стандарт 2: Умее да построява геометрични обекти, описани в основните построителни задачи. Очакван резултат: Умее да доказва неравенства между отсечки и ъгли.	2. знае теореми за неравенства между страни на триъгълник и ги прилага; 3. умее да построява триъгълник по три страни.		ните фигури в задачи от неравенства; • открият следствия от изучени теореми в ситуации, свързани с темата; • се запознаят и използват косвен	
Логически знания	Стандарт 1: Разбира на конкретно ниво смисъла на логическите съюзи "и", "или", "акото" и на релацията еквивалентност "<=>". Стандарт 2: Умее да образува на конкретно ниво отрицание на твърдение, съдържащо логическите съюзи "и"/"или". Очакван резултат: Умее правилно да обосновава изводи при доказване и решаване на неравенства.	1. знае теоремите за еквивалентност на неравенства и ги използва за обосновки; 2. умее да определя вярност на съждения, свързани с релациите <, >,<=,>=, = и на техните отрицания; 2. умее да открива геометричните ситуации, в които могат да се прилагат конкретните теореми.	неравенства	метод за доказателство на твърдения.	
Моделира- не	Стандарт 1: Умее да моделира с неравенства, свеждащи се до линейни. Стандарт 2: Умее да оценява съдържателно получения при моделиране резултат и да го интерпретира. Очакван резултат: Умее да решава приложни задачи, свързани с неравенства.	1. умее да използва неравенствата при моделиране на ситуации; 2. умее да оценява и интерпретира получения резултат съобразно моделираната ситуация.			

Фигури и тела	Стандарт 1: Знае основните геометрични фигури (четириъгълник), техните елементи, видове и свойства. Стандарт 2: Умее да прилага признаците за видовете четириъгълници. Очакван резултат: Умее да открива видовете успоредници, да ги доказва и използва техните свойства. Стандарт 3: Умее да построява геометричните обекти, описани в основните построителни задачи. Очакван резултат: Умее да извършва основни построения, използвайки свойствата на успоредник.	Тема 6. Успоредник. Трапец. Ученикът: 1. знае определението за успоредник, елементите му, видове успоредници, техните свойства и умее да използва твърдения, свързани с тях; 2. знае определението за трапец, елементите му, видовете трапеци, техните свойства и умее да използва твърдения, свързани с тях; 3. знае признаците за видовете четириъгълници и умее да ги прилага; 4. умее да построява успоредник и видовете успоредници.	срещулежащи ъгли в четириъгълник; прилежащи ъгли в четириъгълник; равнобедрен трапец.	
Логически знания	Стандарт 1: Разбира на конкретно ниво смисъла на релациите следване "=>" и еквивалентност "<=>". Стандарт 2: Разбира смисъла на думите определение, аксиома, теорема, теорема свойство, теорема признак; умее да разграничава условие от заключение на теорема. Стандарт 3: Умее да преценява вярност в конкретна ситуация. Очакван резултат: Умее да открива логическа структура на твърдение.	1. може да доказва еквивалентност на твърдения в конкретна ситуация.		

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИКА ПО МАТЕМАТИКА В VII КЛАС.

Постиженията на учениците, които в програмата са посочени като знания и умения, постигнати чрез осъществяване на образователните цели, могат да бъдат проверявани устно, с писмени работи или с тестове. Писмената форма на проверка гарантира оценяването на всички ученици по единни критерии и дава възможност за точно диагностициране и обективен анализ на допусканите грешки и съществуващите пропуски в знанията им.

Уменията от общ характер, които трябва да се постигнат в резултат на посочените възпитателно-формиращи цели, могат да се оценяват само качествено, и то само в резултат на пряко наблюдение на реалния учебен процес.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ.

Учебното съдържание за VII клас е разпределено в шест теми: Тема 1. Цели изрази; Тема 2. Основни геометрични фигури; Тема 3. Уравнения; Тема 4. Еднакви триъгълници; Тема 5. Неравенства; Тема 6. Успоредник. Трапец.

Централно място в учебното съдържание за VII клас е отделено на изучаването на еднакви триъгълници, свойства на триъгълници и четириъгълници. Темата благоприятства изясняването на смисъла на вярно и невярно твърдение, отрицание на твърдение, необходимо и достатъчно условие в достъпен вид.

В този клас започва аксиоматичното изграждане на знанията, което дава възможност за формиране на логическо мислене у учениците и за създаване на трайни логически връзки между знанията.

В основата на изгражданите умения трябва да се заложи на развиването на геометричното мислене, като съществено внимание се отделя на анализа и синтеза на различните геометрични факти, на генерирането на различни идеи и на реализирането на найращионалните от тях.

Алгебричният материал в програмата е застъпен в темите: "Цели изрази", "Уравнения", "Неравенства", и е продължение на изученото в V и VI клас. Задълбочаването и разширяването на знанията се осъществява на базата на теоретичното им изграждане и изявяването на логическата им структура. Това дава и възможност за по-широкото и осмисленото им приложение.

В колона \mathbb{N} 4 на таблицата са посочени новите математически понятия. Наред с тях са посочени и вече въведени в предходните класове понятия, тъй като се използват отново на този етап.

Съгласно общата характеристика на културнообразователната област, посочена в ДОИ за учебно съдържание, в VII клас продължава използването на познавателни методи и технологични подходи.

В програмата точно се определя само последователността на изучаваните теми. Наредбата на очакваните резултати (колона № 3) е определена от рамката за изработване на учебната програма. При реализацията на темите се съблюдава логическата последователност на знанията.

В учебната програма не са формулирани теми за начален и годишен преговор. Като се имат предвид етапът на обучение и желанието на някои ученици да продължат образованието си в училища със или без усилено изучаване на математика, всеки учител може да направи подходяща систематизация и обобщение на изученото в края на годината.

VII. ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ И БРОЙ НА ТЕМИТЕ ЗА НОВИ ЗНАНИЯ ПО МАТЕМАТИКА ЗА VII КЛАС

ТЕМА 1. ЦЕЛИ ИЗРАЗИ

- 1. Тъждествени изрази
- 2. Формулата $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$
- 3. Формулата $(a+b)(a-b) = a^2 b^2$
- 4. Формулата $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$
- 5. Формулата $a^3 \pm b^3 = (a \pm b)(a^2 \mp ab + b^2)$
- 6. Разлагане на многочлени на множители чрез изнасяне на общ множител
- 7. Разлагане чрез формулите за съкратено умножение
- 8. Разлагане чрез групиране
- 9. Разлагане чрез комбинирано използване на различни методи
- 10. Тъждествено преобразуване на изрази приложение

ТЕМА 2. ОСНОВНИ ГЕОМЕТРИЧНИ ФИГУРИ

- 11. Точка, права и отсечка
- 12. Лъч, полуравнина и ъгъл
- 13. Съседни ъгли, противоположни ъгли. Перпендикулярни прави.
- 14. Ъгли получени при пресичането на две прави с трета. Признак за успоредност на две прави
- 15. Аксиома за успоредните прави
- 16. Свойства на успоредните прави
- 17. Триъгълник
- 18. Сбор на ъглите в триъгълник
- 19. Външен ъгъл на триъгълник

ТЕМА 3. УРАВНЕНИЕ

- 20. Числови равенства. Свойства
- 21. Уравнение с едно неизвестно
- 22. Еквивалентни уравнения
- 23. Уравнението ax + b = 0
- 24. Уравнението (ax+b)(cx+d)=0
- 25. Уравнението |ax+b|=c
- 26. Уравнения свеждащи се до линейни
- 27. Линейно параметрично уравнение
- 28. Моделиране с линейни уравнения
- 29. Задачи от движение
- 30. Задачи от работа
- 31. Задачи от капитал
- 32. Задачи от смеси и сплави

ТЕМА 4. ЕДНАКВИ ТРИЪГЪЛНИЦИ

- 33. Първи признак за еднаквост
- 34. Втори признак за еднаквост
- 35. Равнобедрен триъгълник
- 36.Симетрала на отсечка
- 37. Трети признак за еднаквост на триъгълници
- 38. Перпендикуляр от точка към права
- 39. Правоъгълен триъгълник с ъгъл 30°
- 40. Медиана към хипотенузата в правоъгълен триъгълник
- 41. Признак за еднаквост на правоъгълни триъгълници
- 42. Ъглополовяща на ъгъл
- 43. Височина, ъглополовяща и медиана в равнобедрен триъгълник
- 44. Построения с линия и пергел
- 45. Построяване на триъгълник по две страни и ъгъл между тях
- 46. Построяване на триъгълник по страна и два прилежащи ъгъла

TEMA 5. HEPABEHCTBA

- 47. Числови неравенства. Свойства
- 48. Еквивалентни неравенства
- 49. Неравенство с едно неизвестно
- 50. Линейно неравенство с едно неизвестно
- 51. Представяне решенията на линейно неравенство с интервали и графика
- 52. Неравенства свеждащи се до линейни
- 53. Приложение на линейните неравенства
- 54. Неравенства между страни и ъгли в триъгълника
- 55. Неравенство на триъгълника
- 56. Построяване на триъгълник по три страни

ТЕМА 6. УСПОРЕДНИК. ТРАПЕЦ

- 57. Успоредник. Свойства на страните.
- 58. Свойства на диагоналите на успоредник
- 59. Свойства на ъглите на успоредника
- 60. Построяване на успоредник
- 61. Правоъгълник
- 62. Ромб
- 63. Квадрат
- 64. Трапец. Равнобедрен трапец